

A top-down view of a desk with a white coffee cup, colorful paper clips, a silver tablet, and a notebook. The coffee cup is in the lower right, filled with dark coffee and topped with a layer of foam. Several paper clips in red, blue, and yellow are scattered on the light-colored wooden desk. A silver tablet is partially visible on the right side, and a notebook with orange and purple covers is in the upper right corner.

MATERIAŁY
EDUKACYJNE

EDUKACJA
DOROSŁYCH

DIAGNOZA

W ODNIESIENIU DO KLUCZOWYCH OCZEKIWANYCH REZULTATÓW

Autorka: Monika Probosz

Opiekunka obszaru: Magdalena Krasowska-Igras

UCZESTNICZY:

Bibliotekarze i osoby dorosłe (potencjalni uczestnicy działań edukacyjnych). Warsztat może być przeprowadzony z każdą z tych grup oddzielnie lub w łączonym składzie.

OPIS WARSZTATU:

Dobre poznanie i określenie kontekstu oraz celów i oczekiwań bibliotecznych edukatorów i adresatów ich działań pozwoli na zaprojektowanie bardziej adekwatnej oferty.

CELE:

Celem warsztatu jest zebranie informacji potrzebnych do zaplanowania działania edukacyjnego w sposób jak najlepiej dopasowany do kontekstu: obecnego poziomu wiedzy, kompetencji, umiejętności odbiorców, ich oczekiwań, potrzeb, zainteresowań i możliwości.

Wstępna diagnoza pozwala także na postawienie przed działaniem edukacyjnym adekwatnego celu oraz na dopasowanie do projektu odpowiedniego prowadzącego – osoby o właściwych kompetencjach i cechach. Warsztat może stanowić wstęp do planowania działania edukacyjnego.

Projekt "Daily innovators and daily educators in the libraries" jest realizowany w ramach programu Erasmus+, Partnerstwa strategiczne w edukacji dorosłych przez konsorcjum partnerskie, w którego skład wchodzi: Narodowa Biblioteka Litwy im. Martynasa Mazvydasa (Litwa), Centrum Informacyjnych Systemów Kultury (Łotwa), Biblioteka Regionalna w Oppland (Norwegia), Fundacja "Reading & Writing" (Holandia) i - jako lider - Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego.

UMIEJĘTNOŚCI, KOMPETENCJE, POSTAWY:

Warsztat pomoże bibliotecznym edukatorom przyjąć perspektywę uczestników ich przyszłych działań, przewidzieć obszary ich zainteresowania, zidentyfikować ewentualne zagrożenia i sformułować atrybuty dobrze dobranego do tego zadania prowadzącego.

METODY I FORMY PRACY:

- * zabawa kreatywna,
- * dyskusja grupowa,
- * praca w podgrupach.

POMOCE EDUKACYJNE I NIEZBĘDNE MATERIAŁY:

Duże arkusze papieru, flipchart, markery.

DODATKOWE ZASOBY, LINKI, MATERIAŁY EDUKACYJNE, POLECANA

LITERATURA ITP.

Wszystko co może pomóc przybliżyć obraz potencjalnego odbiorcy działań edukacyjnych z grupy celowej oraz jego stosunku do tematu działania: artykuły w lokalnej prasie, dane liczbowe z samorządu, informacje od ngo zajmującego się danym tematem itp. Te informacje powinny zostać przygotowane wcześniej, wydrukowane i wręczone podgrupom jako materiał pomocniczy.

CZYNNIKI RYZYKA I WSKAZÓWKI, JAK UNIKNĄĆ PRZESZKÓD:

Różne wizje planowanego działania – warsztat pozwoli jednak je uświadomić, nie będą więc one zaburzać pracy, tylko można je traktować jako jej rezultat, materiał do przedyskutowania i podjęcia wspólnych decyzji.

PRZYKŁADOWY PROGRAM 90-MINUTOWEGO WARSZTATU

Czas	Nazwa aktywności	Potrzebne materiały
10 min	<p>Powitanie</p> <p>Przekazanie informacji o warsztacie</p>	
10 min	<p>Rozgrzewka: Zabawa kreatywna</p> <p>Uczestnicy po kolei wymieniają i zapisują na pojedynczych karteczkach cechy dobrego edukatora dorosłych – kompetencje psychologiczne, umiejętności edukatorskie – piszemy ich jak najwięcej i składamy na jedno miejsce – w dalszej części uczestnicy mogą czerpać stamtąd inspirację</p>	<p>slajdy, kartki post-it, małe pudełko,</p>
60 min	<p>Określenie podstawowych ram działania edukacyjnego:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Zapisujemy temat/tytuł planowanego działania * Dzielimy się na 2 grupy: jedna formułuje cele stawiane przed planowanym działaniem edukacyjnym i określa sposoby weryfikacji tych celów, druga opisuje grupę odbiorców pod względem ich obecnego stanu wiedzy na dany temat, obszarów interesujących, ewentualnych potrzeb związanych z tym obszarem tematycznym oraz potencjalnych zagrożeń * Grupy przedstawiają sobie wypracowane informacje. Dopisujemy informacje wynikłe w trakcie prezentacji. <p>Wspólnie określamy kompetencje potrzebne do prowadzenia planowanego działania:</p>	<p>Wręczamy podgrupom materiał pomocniczy – zebrane informacje o grupie odbiorców działania i ich stosunku do tematu.</p>

	merytoryczne i psychologiczne Biorąc pod uwagę cele i grupę odbiorców dyskusja na temat najlepiej dopasowanych metod pracy.	
10 min	Refleksje i zakończenie spotkania	

EWALUACJA

ZAKOŃCZONEGO DZIAŁANIA EDUKACYJNEGO

Autorka: Monika Probosz

Opiekunka obszaru: Magdalena Krasowska-Igras

UCZESTNICY:

Bibliotekarze, edukatorzy.

OPIS WARSZTATU:

Dokonanie ewaluacji przeprowadzonych zajęć przez jego uczestników jest ważnym elementem uczenia się, wyciągania wniosków i wprowadzania zmian w kierunku jak najbardziej efektywnego sposobu prowadzenia zajęć. Równie istotne jednak jest przeprowadzenie ewaluacji z punktu widzenia osób planujących lub prowadzących działanie.

CELE:

Celem warsztatu jest podsumowanie przeprowadzonego działania pod kątem celów, jakie były przed nim stawiane oraz omówienie wszelkich pojawiających się barier i możliwości rozwoju. Takie podsumowanie ma pomóc w stałym podnoszeniu kompetencji osób planujących/prowadzących działania oraz wprowadzaniu zmian w ich przebiegu.

UMIEJĘTNOŚCI, KOMPETENCJE, POSTAWY:

Warsztat pozwoli na analizę i ocenę dotychczasowego sposobu postępowania, określenie mocnych i słabszych stron działania edukacyjnego, a tym samym pozwoli na zaplanowanie rozwoju kompetencyjnego bibliotecznych edukatorów/organizatorów edukacji dorosłych.

METODY I FORMY PRACY:

- * dyskusja grupowa,
- * praca w podgrupach,
- * World Cafe.

POMOCE EDUKACYJNE I NIEZBĘDNE MATERIAŁY:

Duże arkusze papieru, flipchart, markery.

MATERIAŁY DLA UCZESTNIKÓW:

Wyniki ankiet ewaluacyjnych przeprowadzonych wśród uczestników ewaluowanych zajęć.

DODATKOWE ZASOBY, LINKI, MATERIAŁY EDUKACYJNE, POLECANA LITERATURA ITP. (DLA BIBLIOTEKARZY):

Spisane założenia dotyczące celu i planowanego przebiegu działań edukacyjnych oraz zebrane wcześniej wyniki ankiet ewaluacyjnych.

CZYNNIKI RYZYKA I WSKAZÓWKI, JAK UNIKNĄĆ PRZESZKÓD:

Grupowa ewaluacja pracy organizatorów i ewaluatorów może być czasem trudna dla samych zainteresowanych. Dlatego na początku warsztatu osoba prowadząca powinna zaakcentować znaczenie ewaluacji jako narzędzi uczenia się na doświadczeniu, co prowadzi do rozwoju.

PRZYKŁADOWY PROGRAM 90-MINUTOWEGO WARSZTATU

Czas	Nazwa aktywności
10 min	<p>Powitanie</p> <p>Przekazanie informacji o warsztacie</p>
10 min	<p>Rozgrzewka: Zabawa integracyjno-kreatywna</p> <p>Uczestnicy dzielą się na 4 grupy – mogą też pracować samodzielnie. Jedna zapisuje na pojedynczych kartkach 5 przymiotników określających postać (mały, głupi, zaspany, brązowy, zamyślony...), druga 5 postaci (zwierzę, zawód, osoba, postać rzeczywista lub literacka...), trzecia 5 czynności (czyści buty, je śniadanie, patrzy w niebo, śpiewa pieśni...), a czwarta 5 miejsc (na dachu, w domu, w pociągu, za granicą...). Karteczki układamy w stosiki. Odczytujemy zdanie losując po jednej karteczce z każdego stosu.</p>
60 min	<ol style="list-style-type: none"> 1. Określenie mocnych i stron i barier/problemów napotkanych podczas realizacji działania edukacyjnego: <ul style="list-style-type: none"> * Na jednej kartce zapisujemy: mocne strony, na drugiej problemy/bariery. Uczestnicy w podziale na dwie grupy pracują metodą Word Cafe wypisując wszystkie czynniki, które zaliczają do każdej z grup. * Wspólnie analizujemy wypisane bariery zastanawiając się nad sposobami ich przekroczenia. 2. Jedna osoba prezentuje wyniki ankiet ewaluacyjnych wypełnionych przez uczestników. Wszystkie wskazane przez nich mocne strony i problemy dopisujemy innym kolorem do tych samych kartek. 3. Dyskusja i decyzje dotyczące zmian, jakie zostaną wprowadzone do przyszłych działań, kompetencji, jakie powinny zostać wzmocnione/dodane oraz sposobów ewaluacji działania przez uczestników: czy uzyskujemy wszystkie potrzebne informacje, czy wprowadzamy jakieś zmiany do obecnie stosowanych metod.
10 min	<p>Refleksje i zakończenie spotkania</p>

MYŚLENIE KRYTYCZNE JAKO SPOSÓB NA FAKE NEWSY

Autor: Piotr Henzler

Opiekunka obszaru: Magdalena Krasowska-Igras

UCZESTNICZY:

Użytkownicy i użytkowniczki bibliotek oraz inne osoby zainteresowane tematem.

OPIS WARSZTATU:

Media, zwłaszcza elektroniczne, ale także tradycyjne, są pełne fake newsów, czyli informacji, które intencjonalnie lub nie wprowadzają odbiorców w błąd – przeinaczając fakty, przemilczając pewne kwestie, świadomie wprowadzając w błąd. Istnieją na szczęście sposoby, które pomagają przetrwać w świecie fake newsów i ochronić się przed manipulacją. Udział w tym warsztacie pozwoli poznać część z nich.

CELE:

Dzięki udziałowi w warsztacie uczestnicy:

- * dowiedzą się, czym są fake newsy,
- * doświadczą tego, jak łatwo dać wiarę fałszywym informacjom,
- * poznają korzyści płynące z „myślenia krytycznego” przy weryfikacji prawdziwości informacji,
- * poznają praktyczne zasady pomagające oceniać prawdziwość informacji.

UMIEJĘTNOŚCI, KOMPETENCJE, POSTAWY:

Warsztat pomoże bibliotecznym edukatorom przyjąć perspektywę uczestników ich przyszłych działań, przewidzieć obszary ich zainteresowania, zidentyfikować ewentualne zagrożenia i sformułować atrybuty dobrze dobrane do tego zadania prowadzącego.

METODY I FORMY PRACY:

- * praca indywidualna,
- * prezentacja,
- * praca w grupach,
- * dyskusja moderowana.

POMOCE EDUKACYJNE I NIEZBĘDNE MATERIAŁY:

Flipchart, marker, kartki, długopisy

MATERIAŁY INFORMACYJNE:

Potrzebne do ćwiczenia „prawda czy fałsz” oraz „kluczowe pytania o wiarygodność”

DODATKOWE ZASOBY, LINKI, MATERIAŁY EDUKACYJNE, POLECANA LITERATURA ITP.

Materiały edukacyjne: „Myślenie krytyczne a konsumpcja mediów”

CZYNNIKI RYZYKA I WSKAZÓWKI, JAK UNIKNAĆ PRZESZKÓD:

1. Tematyka myślenia krytycznego znacznie wykracza poza kwestie związane z oceną wiarygodności informacji. Opisany warsztat skupia się na tym wycinku, nie można jednak wykluczyć, że osoby uczestniczące będą chciały temat pogłębić. Ryzyko/bariery mogą być związane ze zbyt niskimi kompetencjami osoby prowadzącej.
2. Podczas warsztatu osoby uczestniczące czytają i analizują informacje medialne oraz wyciągają z nich wnioski – ważne, żeby zwrócić uwagę na kompetencje osób uczestniczących i

oszacować, jak długi i skomplikowany tekst może być poddany analizie podczas drugiej części warsztatu.

PRZYKŁADOWY PROGRAM 90-MINUTOWEGO WARSZTATU

Czas	Nazwa aktywności	Potrzebne materiały
10 min	Rozpoczęcie warsztatu Wprowadzenie do tematu, prezentacja osoby prowadzącej i rundka zapoznawcza dla osób uczestniczących (czas trwania tej części zależy od stopnia znajomości, wspólnych doświadczeń etc.).	
30 min	Prawda czy fałsz? 1. Przygotuj (znajdź w internecie lub napisz) 5 krótkich, fałszywych, ale wiarygodnie wyglądających wiadomości (tytuł + lead + 2-3 akapity) wiadomości (newsów) – np. w programie do tworzenia prezentacji. 2. Rozdaj hand-outy z tabelkami do zapisu ocen. 3. Wyświetl wyłącznie tytuły i leady wszystkich newsów i pozwól, żeby uczestnicy indywidualnie określili, które wiadomości są prawdziwe, a które fałszywe. Sprawdź, czy wszyscy zdołali podjąć decyzję. 4. Wyświetl po kolei każdą z 5 wiadomości w całości i pozwól osobom na ewentualną zmianę oceny. Sprawdź, czy wszyscy wykonali zadanie. 5. Zapytaj uczestników, jakie są ich wyniki, np. w formule – kto uważa, że 5 newsów jest prawdziwych, a kto że 4 są prawdziwe itd. 6. Poinformuj uczestników, że wszystkie newsy były fałszywe.	<ul style="list-style-type: none"> * prezentacja przygotowana przez osobą prowadzącą * hand-out nr 1 (wykorzystujący tabelkę nr 1) * flipchart * mazaki

	<p>7. Przeprowadź dyskusję wokół pytania: „Co sprawiło, że ocenialiście dane wiadomości jako prawdziwe?”. Stwórz na flipcharcie listę czynników, które sprawiały, że informacja wydawała się wiarygodna.</p> <p>Przykładowe pytania pomocnicze do dyskusji:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Co skłoniło cię do głosowania za określoną opcją – prawda lub fałsz? * Jeśli pierwsza myśl, jaka przyszła ci do głowy, to: nie mam pojęcia, dlaczego ostatecznie podjąłeś/podjęłaś decyzję? * Czy właściwy wybór był bardziej prawdopodobny w sytuacji, gdy znałeś/-aś temat choć pobieżnie, czy wówczas, gdy na dany temat nie wiedziałeś/-aś nic? * Czy dokonałeś/-aś jakichś założeń, np. takich, że niektórzy ludzie zachowują się w ten sposób lub mają tego typu problemy, więc prawdopodobnie doniesienie jest prawdziwe? Czy tego typu założenia się sprawdziły? <p>8. Listę ustaw w miejscu widocznym, przyda się w kolejnym ćwiczeniu.</p> <p>9. Krótka prezentacja nt. istoty fake newsów.</p>	
30 min	<p>Jak weryfikować prawdziwość informacji?</p> <p>(zadanie utrwalające wiedzę i rozwijające umiejętności sygnalizowane w części pierwszej warsztatu, czyli analiza praktyczna)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Podziel uczestników na 3-4-osobowe grupy. 2. Rozdaj wszystkim osobom po jednej kopii wybranego artykułu/materiału (może być prawdziwy lub nie) o długości około strony. 	<p>– wydrukowane artykuły dla uczestników</p> <p>– kartki A4/karteczki post-it lub inne kartki po kilkanaście na każdą grupę</p>

	<p>a. każda grupa może mieć inny materiał</p> <p>b. wszyscy mogą dostać ten sam materiał</p> <p>Ważne, żeby nie była to sama treść, ale również aby widać było nazwę medium, nazwisko autora, datę publikacji i ewentualnie wszystkie inne dodatkowe elementy, które wpływają na ocenę wiarygodności.</p> <p>3. Zadanie: oceń, czy materiał jest wiarygodny, czy nie. Wypisz wszystkie elementy, które wskazują na prawdziwość/fałszywość materiału.</p> <p>4. W poleceniu podkreśl, że chodzi o czytanie wnikliwe, przejrzanie materiału pod kątem oznak jego wiarygodności/niewiarygodności – praca w grupach; maks. 15 minut.</p> <p>5. Podsumowanie efektów pracy poszczególnych grup. Przedstawiciele grup przyklejają kartki do flipchartu i komentują – jeśli w kolejnych grupach dany czynnik się powtarza, już bez ponownego omawiania) – ok. 15 minut</p>	
10 min	<p>Przykazania świadomego konsumenta mediów</p> <p>1. Osoba prowadząca (korzystając albo z prezentacji, albo z przygotowanych wcześniej flipchartów) prezentuje osobom uczestniczącym model CRAAP jako przykład sposobu oceny wiarygodności informacji oraz (co istotniejsze) – listę praktycznych zaleceń/pytań, na które należy sobie odpowiedzieć, chcąc ocenić, czy materiał jest wiarygodny, czy nie.</p> <p>2. Na zakończenie należy rozdać drugi hand-out zawierający pytania pomocnicze z powyższej prezentacji.</p> <p><i>Przy grupie bardziej zaawansowanej zamiast</i></p>	<p>* hand-out nr 2</p> <p>* prezentacja lub flipchart z treścią hand-outu nr 2</p>

	<i>hand-outu nr 2 można skorzystać z modelu CRAAP, który jest bardziej szczegółowy.</i>	
10 minut	Sesja zamykająca Podsumowanie, wnioski, refleksje	

DIAGNOZA

W ODNIESIENIU DO KLUCZOWYCH OCZEKIWANYCH REZULTATÓW

Autorka: Monika Probosz

Opiekunka obszaru: Magdalena Krasowska-Igras

UCZESTNICZY:

Bibliotekarze i osoby dorosłe (potencjalni uczestnicy działań edukacyjnych). Warsztat może być przeprowadzony z każdą z tych grup oddzielnie lub w łączonym składzie.

OPIS WARSZTATU:

Dobre poznanie i określenie kontekstu oraz celów i oczekiwań bibliotecznych edukatorów i adresatów ich działań pozwoli na zaprojektowanie bardziej adekwatnej oferty.

CELE:

Celem warsztatu jest zebranie informacji potrzebnych do zaplanowania działania edukacyjnego w sposób jak najlepiej dopasowany do kontekstu: obecnego poziomu wiedzy, kompetencji, umiejętności odbiorców, ich oczekiwań, potrzeb, zainteresowań i możliwości.

Wstępna diagnoza pozwala także na postawienie przed działaniem edukacyjnym adekwatnego celu oraz na dopasowanie do projektu odpowiedniego prowadzącego – osoby o właściwych kompetencjach i cechach. Warsztat może stanowić wstęp do planowania działania edukacyjnego.

Projekt "Daily innovators and daily educators in the libraries" jest realizowany w ramach programu Erasmus+, Partnerstwa strategiczne w edukacji dorosłych przez konsorcjum partnerskie, w którego skład wchodzi: Narodowa Biblioteka Litwy im. Martynasa Mazvydasa (Litwa), Centrum Informacyjnych Systemów Kultury (Łotwa), Biblioteka Regionalna w Oppland (Norwegia), Fundacja "Reading & Writing" (Holandia) i - jako lider - Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego.

UMIEJĘTNOŚCI, KOMPETENCJE, POSTAWY:

Warsztat pomoże bibliotecznym edukatorom przyjąć perspektywę uczestników ich przyszłych działań, przewidzieć obszary ich zainteresowania, zidentyfikować ewentualne zagrożenia i sformułować atrybuty dobrze dobranego do tego zadania prowadzącego.

METODY I FORMY PRACY:

- * zabawa kreatywna,
- * dyskusja grupowa,
- * praca w podgrupach.

POMOCE EDUKACYJNE I NIEZBĘDNE MATERIAŁY:

Duże arkusze papieru, flipchart, markery.

DODATKOWE ZASOBY, LINKI, MATERIAŁY EDUKACYJNE, POLECANA

LITERATURA ITP.

Wszystko co może pomóc przybliżyć obraz potencjalnego odbiorcy działań edukacyjnych z grupy celowej oraz jego stosunku do tematu działania: artykuły w lokalnej prasie, dane liczbowe z samorządu, informacje od ngo zajmującego się danym tematem itp. Te informacje powinny zostać przygotowane wcześniej, wydrukowane i wręczone podgrupom jako materiał pomocniczy.

CZYNNIKI RYZYKA I WSKAZÓWKI, JAK UNIKNĄĆ PRZESZKÓD:

Różne wizje planowanego działania – warsztat pozwoli jednak je uświadomić, nie będą więc one zaburzać pracy, tylko można je traktować jako jej rezultat, materiał do przedyskutowania i podjęcia wspólnych decyzji.

PRZYKŁADOWY PROGRAM 90-MINUTOWEGO WARSZTATU

Czas	Nazwa aktywności	Potrzebne materiały
10 min	<p>Powitanie</p> <p>Przekazanie informacji o warsztacie</p>	
10 min	<p>Rozgrzewka: Zabawa kreatywna</p> <p>Uczestnicy po kolei wymieniają i zapisują na pojedynczych karteczkach cechy dobrego edukatora dorosłych – kompetencje psychologiczne, umiejętności edukatorskie – piszemy ich jak najwięcej i składamy na jedno miejsce – w dalszej części uczestnicy mogą czerpać stamtąd inspirację</p>	<p>slajdy, kartki post-it, małe pudełko,</p>
60 min	<p>Określenie podstawowych ram działania edukacyjnego:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Zapisujemy temat/tytuł planowanego działania * Dzielimy się na 2 grupy: jedna formułuje cele stawiane przed planowanym działaniem edukacyjnym i określa sposoby weryfikacji tych celów, druga opisuje grupę odbiorców pod względem ich obecnego stanu wiedzy na dany temat, obszarów interesujących, ewentualnych potrzeb związanych z tym obszarem tematycznym oraz potencjalnych zagrożeń * Grupy przedstawiają sobie wypracowane informacje. Dopisujemy informacje wynikłe w trakcie prezentacji. <p>Wspólnie określamy kompetencje potrzebne do prowadzenia planowanego działania:</p>	<p>Wręczamy podgrupom materiał pomocniczy – zebrane informacje o grupie odbiorców działania i ich stosunku do tematu.</p>

	merytoryczne i psychologiczne Biorąc pod uwagę cele i grupę odbiorców dyskusja na temat najlepiej dopasowanych metod pracy.	
10 min	Refleksje i zakończenie spotkania	

EWALUACJA

ZAKOŃCZONEGO DZIAŁANIA EDUKACYJNEGO

Autorka: Monika Probosz

Opiekunka obszaru: Magdalena Krasowska-Igras

UCZESTNICY:

Bibliotekarze, edukatorzy.

OPIS WARSZTATU:

Dokonanie ewaluacji przeprowadzonych zajęć przez jego uczestników jest ważnym elementem uczenia się, wyciągania wniosków i wprowadzania zmian w kierunku jak najbardziej efektywnego sposobu prowadzenia zajęć. Równie istotne jednak jest przeprowadzenie ewaluacji z punktu widzenia osób planujących lub prowadzących działanie.

CELE:

Celem warsztatu jest podsumowanie przeprowadzonego działania pod kątem celów, jakie były przed nim stawiane oraz omówienie wszelkich pojawiających się barier i możliwości rozwoju. Takie podsumowanie ma pomóc w stałym podnoszeniu kompetencji osób planujących/prowadzących działania oraz wprowadzaniu zmian w ich przebiegu.

UMIEJĘTNOŚCI, KOMPETENCJE, POSTAWY:

Warsztat pozwoli na analizę i ocenę dotychczasowego sposobu postępowania, określenie mocnych i słabszych stron działania edukacyjnego, a tym samym pozwoli na zaplanowanie rozwoju kompetencyjnego bibliotecznych edukatorów/organizatorów edukacji dorosłych.

METODY I FORMY PRACY:

- * dyskusja grupowa,
- * praca w podgrupach,
- * World Cafe.

POMOCE EDUKACYJNE I NIEZBĘDNE MATERIAŁY:

Duże arkusze papieru, flipchart, markery.

MATERIAŁY DLA UCZESTNIKÓW:

Wyniki ankiet ewaluacyjnych przeprowadzonych wśród uczestników ewaluowanych zajęć.

DODATKOWE ZASOBY, LINKI, MATERIAŁY EDUKACYJNE, POLECANA LITERATURA ITP. (DLA BIBLIOTEKARZY):

Spisane założenia dotyczące celu i planowanego przebiegu działań edukacyjnych oraz zebrane wcześniej wyniki ankiet ewaluacyjnych.

CZYNNIKI RYZYKA I WSKAZÓWKI, JAK UNIKNĄĆ PRZESZKÓD:

Grupowa ewaluacja pracy organizatorów i ewaluatorów może być czasem trudna dla samych zainteresowanych. Dlatego na początku warsztatu osoba prowadząca powinna zaakcentować znaczenie ewaluacji jako narzędzi uczenia się na doświadczeniu, co prowadzi do rozwoju.

PRZYKŁADOWY PROGRAM 90-MINUTOWEGO WARSZTATU

Czas	Nazwa aktywności
10 min	<p>Powitanie</p> <p>Przekazanie informacji o warsztacie</p>
10 min	<p>Rozgrzewka: Zabawa integracyjno-kreatywna</p> <p>Uczestnicy dzielą się na 4 grupy – mogą też pracować samodzielnie. Jedna zapisuje na pojedynczych kartkach 5 przymiotników określających postać (mały, głupi, zaspany, brązowy, zamyślony...), druga 5 postaci (zwierzę, zawód, osoba, postać rzeczywista lub literacka...), trzecia 5 czynności (czyści buty, je śniadanie, patrzy w niebo, śpiewa pieśni...), a czwarta 5 miejsc (na dachu, w domu, w pociągu, za granicą...). Karteczki układamy w stosiki. Odczytujemy zdanie losując po jednej karteczce z każdego stosu.</p>
60 min	<ol style="list-style-type: none"> 1. Określenie mocnych i stron i barier/problemów napotkanych podczas realizacji działania edukacyjnego: <ul style="list-style-type: none"> * Na jednej kartce zapisujemy: mocne strony, na drugiej problemy/bariery. Uczestnicy w podziale na dwie grupy pracują metodą Word Cafe wypisując wszystkie czynniki, które zaliczają do każdej z grup. * Wspólnie analizujemy wypisane bariery zastanawiając się nad sposobami ich przekroczenia. 2. Jedna osoba prezentuje wyniki ankiet ewaluacyjnych wypełnionych przez uczestników. Wszystkie wskazane przez nich mocne strony i problemy dopisujemy innym kolorem do tych samych kartek. 3. Dyskusja i decyzje dotyczące zmian, jakie zostaną wprowadzone do przyszłych działań, kompetencji, jakie powinny zostać wzmocnione/dodane oraz sposobów ewaluacji działania przez uczestników: czy uzyskujemy wszystkie potrzebne informacje, czy wprowadzamy jakieś zmiany do obecnie stosowanych metod.
10 min	<p>Refleksje i zakończenie spotkania</p>

MYŚLENIE KRYTYCZNE JAKO SPOSÓB NA FAKE NEWSY

Autor: Piotr Henzler

Opiekunka obszaru: Magdalena Krasowska-Igras

UCZESTNICZY:

Użytkownicy i użytkowniczki bibliotek oraz inne osoby zainteresowane tematem.

OPIS WARSZTATU:

Media, zwłaszcza elektroniczne, ale także tradycyjne, są pełne fake newsów, czyli informacji, które intencjonalnie lub nie wprowadzają odbiorców w błąd – przeinaczając fakty, przemilczając pewne kwestie, świadomie wprowadzając w błąd. Istnieją na szczęście sposoby, które pomagają przetrwać w świecie fake newsów i ochronić się przed manipulacją. Udział w tym warsztacie pozwoli poznać część z nich.

CELE:

Dzięki udziałowi w warsztacie uczestnicy:

- * dowiedzą się, czym są fake newsy,
- * doświadczą tego, jak łatwo dać wiarę fałszywym informacjom,
- * poznają korzyści płynące z „myślenia krytycznego” przy weryfikacji prawdziwości informacji,
- * poznają praktyczne zasady pomagające oceniać prawdziwość informacji.

UMIEJĘTNOŚCI, KOMPETENCJE, POSTAWY:

Warsztat pomoże bibliotecznym edukatorom przyjąć perspektywę uczestników ich przyszłych działań, przewidzieć obszary ich zainteresowania, zidentyfikować ewentualne zagrożenia i sformułować atrybuty dobrze dobrane do tego zadania prowadzącego.

METODY I FORMY PRACY:

- * praca indywidualna,
- * prezentacja,
- * praca w grupach,
- * dyskusja moderowana.

POMOCE EDUKACYJNE I NIEZBĘDNE MATERIAŁY:

Flipchart, marker, kartki, długopisy

MATERIAŁY INFORMACYJNE:

Potrzebne do ćwiczenia „prawda czy fałsz” oraz „kluczowe pytania o wiarygodność”

DODATKOWE ZASOBY, LINKI, MATERIAŁY EDUKACYJNE, POLECANA LITERATURA ITP.

Materiały edukacyjne: „Myślenie krytyczne a konsumpcja mediów”

CZYNNIKI RYZYKA I WSKAZÓWKI, JAK UNIKNĄĆ PRZESZKÓD:

1. Tematyka myślenia krytycznego znacznie wykracza poza kwestie związane z oceną wiarygodności informacji. Opisany warsztat skupia się na tym wycinku, nie można jednak wykluczyć, że osoby uczestniczące będą chciały temat pogłębić. Ryzyko/bariery mogą być związane ze zbyt niskimi kompetencjami osoby prowadzącej.
2. Podczas warsztatu osoby uczestniczące czytają i analizują informacje medialne oraz wyciągają z nich wnioski – ważne, żeby zwrócić uwagę na kompetencje osób uczestniczących i

oszacować, jak długi i skomplikowany tekst może być poddany analizie podczas drugiej części warsztatu.

PRZYKŁADOWY PROGRAM 90-MINUTOWEGO WARSZTATU

Czas	Nazwa aktywności	Potrzebne materiały
10 min	Rozpoczęcie warsztatu Wprowadzenie do tematu, prezentacja osoby prowadzącej i rundka zapoznawcza dla osób uczestniczących (czas trwania tej części zależy od stopnia znajomości, wspólnych doświadczeń etc.).	
30 min	Prawda czy fałsz? 1. Przygotuj (znajdź w internecie lub napisz) 5 krótkich, fałszywych, ale wiarygodnie wyglądających wiadomości (tytuł + lead + 2-3 akapity) wiadomości (newsów) – np. w programie do tworzenia prezentacji. 2. Rozdaj hand-outy z tabelkami do zapisu ocen. 3. Wyświetl wyłącznie tytuły i leady wszystkich newsów i pozwól, żeby uczestnicy indywidualnie określili, które wiadomości są prawdziwe, a które fałszywe. Sprawdź, czy wszyscy zdołali podjąć decyzję. 4. Wyświetl po kolei każdą z 5 wiadomości w całości i pozwól osobom na ewentualną zmianę oceny. Sprawdź, czy wszyscy wykonali zadanie. 5. Zapytaj uczestników, jakie są ich wyniki, np. w formule – kto uważa, że 5 newsów jest prawdziwych, a kto że 4 są prawdziwe itd. 6. Poinformuj uczestników, że wszystkie newsy były fałszywe.	<ul style="list-style-type: none"> * prezentacja przygotowana przez osobą prowadzącą * hand-out nr 1 (wykorzystujący tabelkę nr 1) * flipchart * mazaki

	<p>7. Przeprowadź dyskusję wokół pytania: „Co sprawiło, że ocenialiście dane wiadomości jako prawdziwe?”. Stwórz na flipcharcie listę czynników, które sprawiały, że informacja wydawała się wiarygodna.</p> <p>Przykładowe pytania pomocnicze do dyskusji:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Co skłoniło cię do głosowania za określoną opcją – prawda lub fałsz? * Jeśli pierwsza myśl, jaka przyszła ci do głowy, to: nie mam pojęcia, dlaczego ostatecznie podjąłeś/podjęłaś decyzję? * Czy właściwy wybór był bardziej prawdopodobny w sytuacji, gdy znałeś/-aś temat choć pobieżnie, czy wówczas, gdy na dany temat nie wiedziałeś/-aś nic? * Czy dokonałeś/-aś jakichś założeń, np. takich, że niektórzy ludzie zachowują się w ten sposób lub mają tego typu problemy, więc prawdopodobnie doniesienie jest prawdziwe? Czy tego typu założenia się sprawdziły? <p>8. Listę ustaw w miejscu widocznym, przyda się w kolejnym ćwiczeniu.</p> <p>9. Krótka prezentacja nt. istoty fake newsów.</p>	
30 min	<p>Jak weryfikować prawdziwość informacji?</p> <p>(zadanie utrwalające wiedzę i rozwijające umiejętności sygnalizowane w części pierwszej warsztatu, czyli analiza praktyczna)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Podziel uczestników na 3-4-osobowe grupy. 2. Rozdaj wszystkim osobom po jednej kopii wybranego artykułu/materiału (może być prawdziwy lub nie) o długości około strony. 	<p>– wydrukowane artykuły dla uczestników</p> <p>– kartki A4/karteczki post-it lub inne kartki po kilkanaście na każdą grupę</p>

	<p>a. każda grupa może mieć inny materiał</p> <p>b. wszyscy mogą dostać ten sam materiał</p> <p>Ważne, żeby nie była to sama treść, ale również aby widać było nazwę medium, nazwisko autora, datę publikacji i ewentualnie wszystkie inne dodatkowe elementy, które wpływają na ocenę wiarygodności.</p> <p>3. Zadanie: oceń, czy materiał jest wiarygodny, czy nie. Wypisz wszystkie elementy, które wskazują na prawdziwość/fałszywość materiału.</p> <p>4. W poleceniu podkreśl, że chodzi o czytanie wnikliwe, przejrzanie materiału pod kątem oznak jego wiarygodności/niewiarygodności – praca w grupach; maks. 15 minut.</p> <p>5. Podsumowanie efektów pracy poszczególnych grup. Przedstawiciele grup przyklejają kartki do flipchartu i komentują – jeśli w kolejnych grupach dany czynnik się powtarza, już bez ponownego omawiania) – ok. 15 minut</p>	
10 min	<p>Przykazania świadomego konsumenta mediów</p> <p>1. Osoba prowadząca (korzystając albo z prezentacji, albo z przygotowanych wcześniej flipchartów) prezentuje osobom uczestniczącym model CRAAP jako przykład sposobu oceny wiarygodności informacji oraz (co istotniejsze) – listę praktycznych zaleceń/pytań, na które należy sobie odpowiedzieć, chcąc ocenić, czy materiał jest wiarygodny, czy nie.</p> <p>2. Na zakończenie należy rozdać drugi hand-out zawierający pytania pomocnicze z powyższej prezentacji.</p> <p><i>Przy grupie bardziej zaawansowanej zamiast</i></p>	<p>* hand-out nr 2</p> <p>* prezentacja lub flipchart z treścią hand-outu nr 2</p>

	<i>hand-outu nr 2 można skorzystać z modelu CRAAP, który jest bardziej szczegółowy.</i>	
10 minut	Sesja zamykająca Podsumowanie, wnioski, refleksje	